

S P R I E D U M S

Rīgā 2006.gada 1.jūnijā

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments
šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētājs senators N.Salienieks
senatore J.Briede
senatore D.Mita

atklātā tiesas sēdē 2006.gada 9.maijā, piedaloties pieteicējas Anglijas un Velsas uzņēmēj sabiedrības „Kempmayer Media Limited” pārstāvim *A.E.*, atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Konkurences padomes pārstāvim *J.R.*, trešās personas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Kempmayer Media Latvia” pārstāvim *R.B.* un trešās personas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Digitālais Latvijas radio un televīzijas centrs” pārstāvim *R.V.*,

izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz Anglijas un Velsas uzņēmēj sabiedrības „Kempmayer Media Limited” pieteikumu par Konkurences padomes 2004.gada 7.jūnija lēmuma Nr.E02-45 atcelšanu, sakarā ar Anglijas un Velsas uzņēmēj sabiedrības „Kempmayer Media Limited” un sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Kempmayer Media Latvia” kasācijas sūdzībām par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.novembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Akciju sabiedrība „Digitālais Latvijas radio un televīzijas centrs” (turpmāk – Digitālais centrs) un Anglijas un Velsas uzņēmēj sabiedrība „Kempmayer Media Limited” (turpmāk – „Kempmayer”) noslēdza līgumu par digitālās televīzijas izveidošanu Latvijas Republikā (turpmāk – Līgums). Saskaņā ar Līguma 1.1. un

3.1.3.punktu „Kempmayer” apņēmās piegādāt Digitālajam centram ciparu uztvērējus kopumā ne mazāk kā 800 000 vienību.

[2] Konkurences padome 2003.gada 8.augustā ierosināja lietu Nr.p/03/05/07 par Līguma atbilstību Konkurences likuma noteikumiem. Ar 2004.gada 7.jūnija lēmumu Nr.E02-45 Konkurences padome:

1) konstatēja, ka Digitālais centrs un „Kempmayer”, noslēdzot Līgumu, ir pārkāpuši Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktu;

2) atzina Digitālā centra un „Kempmayer” noslēgto Līgumu daļā par ciparu uztvērēju piegādi par spēkā neesošu no tā noslēgšanas brīža;

3) uzlika naudas sodu Digitālajam centram 4286 latu apmērā, kas ir 0,1 procents no tirgus dalībnieka, ko veido bezpeļņas organizācija valsts akciju sabiedrība „Latvijas Valsts radio un televīzijas centrs” (turpmāk - Valsts radio un televīzijas centrs) un Digitālais centrs, 2002.gada finanšu gada neto apgrozījuma;

4) uzlika naudas sodu „Kempmayer” 250 latu apmērā.

[3] Administratīvā rajona tiesā 2004.gada 12.jūlijā saņēma „Kempmayer” pieteikumu, kurā lūgts atcelt Konkurences padomes 2004.gada 7.jūnija lēmumu Nr.E02-45. Pieteikumā norādīts, ka Konkurences padomei nebija tiesību atzīt Līgumu par spēkā neesošu no tā noslēgšanas brīža. Turklāt Konkurences padome, pieņemot lēmumu, nav piemērojusi Eiropas Kopienas tiesības. Tāpat Konkurences padome nepamatoti konstatējusi Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta pārkāpumu.

Administratīvā rajona tiesa ar 2005.gada 14.marta spriedumu pieteikumu noraidīja.

[4] Izskatot „Kempmayer” apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2005.gada 21.novembra spriedumu noraidīja pieteikumu. Spriedums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[4.1] Lietā ir strīds par to, vai Konkurences padome pamatoti konstatējusi Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta pārkāpumu un vai Konkurences padome bija tiesīga atzīt Līgumu par spēkā neesošu no tā noslēgšanas brīža.

[4.2] Saskaņā ar Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktu ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, tostarp vienošanās par darbībām (bezdarbību), kuru dēļ cits tirgus dalībnieks ir spiests atstāt

kādu konkrēto tirgu vai tiek aprūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana kādā konkrētajā tirgū. Minētā Konkurences likuma tiesību norma ir analoga Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta 1.punktam, kurš aizliedz tādu vienošanās starp uzņēmumiem, kuru mērķis vai sekas ir konkurences ierobežošana kopējā tirgū.

[4.3] Eiropas Kopienu tiesa lietā *56 un 58/64 Établissements Consten S.q.R.L. un Grundig-Verkaufs-GmbH pret Eiropas Komisiju* [1966] ECR 299 norādījusi, ka Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.pants attiecas gan uz vienošanos starp konkurentiem (horizontāla vienošanās), gan vienošanos nekonkurējošu personu starpā (vertikāla vienošanās). Digitālā centra un „Kempmayer” Līgums ir noslēgts nekonkurējošu personu starpā (vertikāla vienošanās).

[4.4] Eiropas Kopienu tiesa lietā *56/65 Société La Technique Minière pret Maschinenbau Ulm GmbH* [1966] ECR 234 atzinusi, ka Eiropas Kopienas dibināšanas līgumā ietvertais nosacījums „mērķis vai sekas” ir skatāms kā viena nosacījuma divi alternatīvi apstākļi, uz ko norāda saiklis „vai”. Ja no nolīguma konteksta nevar secināt, vai vienošanās mērķis ir bijis ierobežot vai deformēt konkurenci, ir jāskata nolīguma ietekme. Ar vienošanos Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta 1.punkts tiek pārkāpts tikai tad, ja vienošanās ievērojamā mērā izslēdz citus tirgus dalībniekus. Izvērtējot vienošanos, cita starpā jāpievērš uzmanība preču veidam un daudzumam, pušu atrašanās vietai un nozīmei konkrēto preču tirgū, kā arī nosacījumu bardzībai. Ņemot vērā minētos kritērijus, Digitālais centrs un „Kempmayer”, noslēdzot Līgumu, ir pārkāpuši Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktu.

[4.5] Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta pirmajā daļā noteikts, ka visi nolīgumi uzņēmumu starpā, kas var iespaidot tirdzniecību starp dalībvalstīm un kuru mērķis ir nepieļaut, ierobežot vai traucēt konkurenci kopējā tirgū, vai kuru iedarbībai ir šādas sekas, ir aizliegti. Savukārt Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta otrā daļa noteic, ka visi aizliegtie nolīgumi automātiski nav spēkā. Arī Padomes 2002.gada 16.decembra regulas (EK) Nr.1/2003 1.panta pirmajā daļā paredzēts, ka vienošanās, kas pārkāpj Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta pirmo daļu, ir aizliegtas un šajā ziņā nav nepieciešams iepriekšējs lēmums, ar to saprotot nacionālās tiesas, nacionālās konkurences iestādes vai Eiropas Komisijas lēmumu. Tāpat arī Eiropas Kopienu Pirmās instances tiesa lietā *T-65/98 Van den Bergh Foods Ltd pret Eiropas Komisiju* norādījusi, ka līgumu noteikumi, kuru sekas ir konkurences ierobežošana, nav spēkā no noslēgšanas brīža. Savukārt Eiropas Kopienu tiesa lietā *56/65 Société La Technique Minière pret Maschinenbau Ulm GmbH* [1966] ECR 234 atzinusi, ka līgumu noteikumi, kuru mērķis vai sekas ir konkurences ierobežošana, nav spēkā, un nacionālās tiesas tos

nedrīkst atzīt par spēkā esošiem. Tādējādi Konkurences padome bija tiesīga atzīt Līgumu daļā par ciparu uztvērēju piegādi par spēkā neesošu no tā noslēgšanas brīža.

[4.6] „Kempmayer” nepamatoti uzskata, ka Konkurences padomei bija jāpiemēro regulas Nr.1/2003 3.pants. Konkurences padomei regula būtu jāpiemēro, ja konkurences tiesību pārkāpums būtu noticis vai turpinājies pēc 2004.gada 1.maija. Konkrētajā gadījumā pārkāpuma izdarīšanas laiks bija no 2002.gada 14.novembra (Līguma noslēgšana) līdz 2003.gada 10.septembrim (Digitālā centra paziņojums par saistību izpildes apturēšanu).

[5] Kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.novembra spriedumu iesniegusi „Kempmayer”, lūdzot spriedumu atcelt un nodot lietu jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Kasācijas sūdzība pamatota ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Tiesai bija pienākums atlikt tiesas sēdi, jo „Kempmayer” pārstāvis nevarēja ierasties uz tiesas sēdi pēkšņas saslimšanas dēļ, kā rezultātā viņš ievietots slimnīcā. Tādējādi tiesai bija pienākums atzīt, ka neierašanās iemesls uz tiesas sēdi ir attaisnojošs.

[5.2] Tiesa nepamatoti noraidījusi sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Kempmayer Media Latvia” (turpmāk – „Kempmayer Latvia”) lūgumu par jautājuma uzdošanu Eiropas Kopienu tiesai, jo lietā ir strīds par to, kādas nacionālās un Eiropas Kopienas tiesību normas piemērojamas konkrētajā gadījumā. Veids un laiks, kādā tiesa noraidīja lūgumu par prejudiciālā nolēmuma izprasīšanu, norāda uz procesuālā taisnīguma principa pārkāpšanu, kas ietverts Administratīvā procesa likuma 14.¹pantā.

[5.3] Konkurences padomei bija jāpiemēro regulas Nr.1/2003 noteikumi, jo 2004.gada 7.jūnijā, kad tika pieņemts Konkurences padomes lēmums, Digitālā centra un „Kempmayer” noslēgtais Līgums bija spēkā.

[5.4] Tiesa nav pamatojusi secinājumu, ka Digitālais centrs un „Kempmayer”, noslēdzot Līgumu, ir pārkāpuši Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktu.

[5.5] Tiesa nepamatoti secinājusi, ka Konkurences padomei ir tiesības atzīt Līgumu par spēkā neesošu.

[6] Kasācijas sūdzību iesniegusi arī trešā persona „Kempmayer Latvia”. Kasācijas sūdzība pamatota ar turpmāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa pārkāpusi likuma „Par tiesu varu” 24.pantā noteikto pušu līdztiesības principu un Administratīvā procesa likuma 14.¹pantā noteikto procesuālā taisnīguma principu, aizskarot „Kempmayer” tiesības uz juridisko pārstāvību. Tiesa noraidīja

pieteicējas pārstāvja lūgumu atlikt lietas izskatīšanu viņa slimības dēļ, norādot, ka pārstāvim pilnvara izsniegta ar pārpilnvarojuma tiesībām, tāpēc viņš pārstāvībai tiesas sēdē varēja pārpilnvarot kādu citu personu. Tomēr tiesa neņēma vērā, ka faktiski šāda rīcība nebija iespējama.

[6.2] Tiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 61.pantu un 220.pantu. „Kempmayer” netika paziņots par „Kempmayer Latvia” tiesas sēdē pieteiktajiem lūgumiem par jautājumu iesniegšanu Eiropas Kopienų tiesai un pierādījumu savākšanu, turklāt tiesa izlēma lūgumus, neuzklausot „Kempmayer” viedokli. Tāpat tiesa noraidīja „Kempmayer Latvia” pārstāvja lūgumu atlikt lietas izskatīšanu, lai varētu iepazīties ar lietas materiāliem.

[6.3] Noraidot „Kempmayer Latvia” lūgumu savākt pierādījumus, tiesa pārkāpusi likuma „Par tiesu varu” 17.panta pirmo daļu un Administratīvā procesa likuma 103.pantu, 107.panta ceturto daļu un 150.panta ceturto daļu. Tiesa nav noskaidrojusi patiesību lietā un nav veikusi administratīvā akta tiesiskuma pilnīgu pārbaudi. Proti, 2005.gada 12.septembrī Konkurences padomes priekšsēdētājs Latvijas Televīzijas raidījumā „100.pants” norādīja, ka informācija par iespējamiem Konkurences likuma pārkāpumiem saistībā ar Līgumu saņemta no Tieslietu ministrijas. Savukārt Konkurences likuma 8.panta 6.punkts paredz, ka ir aizliegts dot norādījumus Konkurences padomes priekšsēdētājam par lietas izpētes uzsākšanu. Tādējādi tiesai bija jāpārbauda, kādu informāciju Tieslietu ministrija sniedza Konkurences padomei.

[6.4] Novērtējot pierādījumus, tiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 112., 150. un 154.panta noteikumus, kā rezultātā, taisot spriedumu, pārkāpti arī Administratīvā procesa likuma 250. un 251.pantu noteikumi. Tiesa cita starpā nav pārbaudījusi iespējamo lietas ierosināšanu pēc Tieslietu ministrijas norādījuma, kā arī nav pamatojusi, kāpēc tā atzinusi Līgumu par konkurenci ierobežojošu.

[6.5] Tiesa nav ņēmusi vērā Eiropas Kopienų tiesību normas un Eiropas Kopienų tiesas judikatūru. Tiesai bija jāpiemēro regula Nr.1/2003, kas bija spēkā Konkurences padomes lēmuma pieņemšanas brīdī. Tāpat tiesai bija jāpārbauda Līguma atbilstība Asociācijas Padomes starp Eiropas Kopienām un to Dalībvalstīm, no vienas puses, un Latvijas Republiku, no otras puses (turpmāk – Asociācijas izveidošanas līgums), 2001.gada 25.aprīļa lēmumam Nr.5/2001. Turklāt tiesa nav ievērojusi, ka Konkurences padomei pirms lēmuma pieņemšanas vajadzēja konsultēties ar Eiropas Komisiju.

[6.6] Noraidot „Kempmayer Latvia” lūgumu par jautājuma uzdošanu Eiropas Kopienų tiesai, tiesa ir pārkāpusi Eiropas Kopienų dibināšanas līguma 234.panta,

Administratīvā procesa likuma 14.¹panta un 273.panta 5.punkta noteikumus. Tiesa „Kempmayer Latvia” lūguma noraidījumu nav pamatojusi.

[6.7] Tiesa nepareizi atzinusi, ka Konkurences padomei bija tiesības atzīt Līgumu par spēkā neesošu, jo šādas Konkurences padomes tiesības neparedz neviens normatīvais akts.

[6.8] Tiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 250.panta otrās daļas noteikumus, jo, vērtējot Konkurences padomes lēmuma tiesiskumu, ņēma vērā apstākļus, uz kuriem Konkurences padome nebija atsaukusies lēmuma pamatojumā. Tāpat tiesa nav devusi vērtējumu „Kempmayer” apelācijas sūdzībā norādītajiem argumentiem par konkrētās preces tirgus un ģeogrāfiskā tirgus noteikšanu.

[6.9] Tiesa nepamatoti atzinusi Līgumu par konkurenci ierobežojošu, kā arī nepareizi piemērojusi Konkurences likuma 11.panta pirmo daļu. Tiesa atzinusi Līgumu par vertikālu vienošanos, tomēr atbilstoši Eiropas Kopienas konkurences tiesībām nekad netiek uzskatīts, ka vertikālo vienošanos mērķis ir ierobežot konkurenci. Šādas vienošanās vienmēr vērtējamas pēc to faktiskajiem apstākļiem vai iespējamām sekām tirgū.

[6.10] Piemērojot Konkurences likuma 11.panta pirmo daļu, tiesa nav vērtējusi apstākli, ka starp „Kempmayer” un Digitālo centru nepastāv vienošanās vai vienprātība attiecībā uz 800 000 ciparu uztvērēju pārdošanu mazumtirdzniecībā par subsidētām cenām. Tāpat tiesa nav ņēmusi vērā, ka Līguma mērķis nav konkurences ierobežošana. Tiesai vajadzēja atcelt Konkurences padomes lēmumu, jo vertikāls ekskluzīvs pirkuma līgums nekad nevar būt ierobežojošs pēc sava mērķa.

[6.11] Tiesai bija jāatceļ Konkurences padomes lēmums, jo ir pieļautas kļūdas, definējot tirgu. Pirmkārt, nevar būt vienots vairumtirdzniecības / mazumtirdzniecības tirgus, uz kādu Konkurences padome atsauca savā lēmumā. Turklāt Konkurences padome jauc vairumtirdzniecības un mazumtirdzniecības tirgu. Otrkārt, attiecībā uz konkrēto ģeogrāfisko tirgu Konkurences padomes lēmumā nav pareizi definēts ģeogrāfiskais tirgus. Konkurences padomei ģeogrāfiskais tirgus bija jādefinē kā globāls vai vismaz Eiropas mēroga.

[6.12] Kasācijas sūdzībā izteikts lūgums Senāta rīcības sēdē izskatīt „Kempmayer Latvia” 2005.gada 9.novembrī apgabaltiesai iesniegto lūgumu par jautājuma uzdošanu Eiropas Kopienu tiesai prejudiciāla nolēmuma sniegšanai un uzdot lūgumā norādītos jautājumus Eiropas Kopienu tiesai, kā arī pieņemt lēmumu apturēt tiesvedību līdz Eiropas Kopienu tiesas nolēmuma spēkā stāšanās dienai. Lūgumā ietverti šādi jautājumi:

1) vai atbildētājam, izdodot administratīvo aktu, bija jāpiemēro Asociācijas izveidošanas līguma 64.panta 1. un 2.punkts un attiecīgi Asociāciju padomes Lēmuma Nr.5/2001 2. – 6.punktā noteiktā procedūra? Konkrētāk runājot, vai Līgums, kuru atbildētājs uzskata par nelikumīgu, varētu ietekmēt tirdzniecību starp Eiropas Kopienu un Latviju, paturot prātā tā būtisko ekonomisko vērtību un vispārējos pārrobežu elementus? Vai arī, izsakoties citādi, vai Līgums varēja ietekmēt tirdzniecību starp Eiropas Kopienu un Latviju, pamatojoties uz Lēmumā Nr.5/2001 minētajiem kritērijiem?

2) vai atbildētājam, izdodot administratīvo aktu, bija jāpiemēro regula Nr.1/2003? Vai regulas Nr.1/2003 3.2.punktā minētā konverģences noteikuma spēkā esamība nosaka, ka dalībvalsts konkurences iestādei ir jāpiemēro savas valsts konkurences tiesību normas atbilstoši Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.pantam pat tad, ja dalībvalsts konkurences iestāde pieņem lēmumus par faktiem, kas notikuši pirms 2004.gada 1.maija? Vai minētajā gadījumā dalībvalsts konkurences iestāde var pieņemt lēmumu pēc 2004.gada 1.maija, konstatējot, ka līgums ierobežo konkurenci, ja šāds līgums nav nelikumīgs atbilstoši Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.pantam?

[7] Tiesas sēdē „Kempmayer” un „Kempmayer Latvia” pārstāvji uzturēja kasācijas sūdzības, pamatojoties uz tajās minētajiem argumentiem. Konkurences padomes un Digitālā centra pārstāvji kasācijas sūdzības neatzina.

Tiesas sēdē „Kempmayer Latvia” pārstāvis lūdza vērsties Eiropas Kopienu tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu lietā. Lūdza uzdot apgabaltiesai iesniegtajā lūgumā minētos jautājumus (*sk. šā sprieduma 6.12.punktu*).

Motīvu daļa

[8] Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 347.panta pirmo daļu tiesa, izskatot lietu kasācijas kārtībā, pārbauda lietā esošā sprieduma tiesiskumu pārsūdzētajā daļā attiecībā uz administratīvā procesa dalībnieku, kurš spriedumu pārsūdzējis, un argumentus, kuri minēti kasācijas sūdzībā. Turklāt, atbilstoši šā likuma 325.pantam kasācijas instances tiesas kompetencē ir pārbaudīt, vai apelācijas instances tiesa, izskatot lietu, nav pārsniegusi savas kompetences robežas un vai nav pārkāpusi procesuālo vai materiālo tiesību normas.

[9] Trešā persona „Kempmayer Latvia” gan apgabaltiesai, gan Senātam izteica lūgumu vērsties Eiropas Kopienu tiesā prejudiciāla nolēmuma sniegšanai (*sk. šā sprieduma 6.12.punktu*). „Kempmayer Latvia” vēlējas, lai Eiropas Kopienu tiesai tiktu uzdoti šādi jautājumi: pirmkārt, vai Konkurences padomei, izdodot administratīvo aktu, bija jāpiemēro Asociācijas izveidošanas līguma 64.panta 1. un 2.punkts un attiecīgi Asociāciju padomes Lēmuma Nr.5/2001 2. – 6.punktā noteiktā procedūra; otrkārt, vai bija jāpiemēro regula Nr.1/2003. Apgabaltiesa šo lūgumu noraidīja. Arī Senāta Administratīvo lietu departaments tiesas sēdē nolēma, ka šā lūguma apmierināšanai nav pamata.

[9.1] Saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 234.panta pirmo daļu Eiropas Kopienu tiesas jurisdikcijā ir sniegt prejudiciālus nolēmumus par Eiropas Kopienas dibināšanas līguma interpretāciju; Eiropas Kopienas iestāžu un Eiropas Centrālās bankas tiesību aktu spēkā esamību un interpretāciju; ar Eiropas Padomes lēmumu dibinātu struktūru statūtu interpretāciju, ja minētie statūti to paredz. Atbilstoši šā panta otrajai daļai, ja šādu jautājumu ierosina kādas dalībvalsts tiesā, šī tiesa, ja tā uzskata, ka ir vajadzīgs Eiropas Kopienu tiesas lēmums par šo jautājumu, lai šī tiesa varētu pieņemt nolēmumu, var lūgt, lai Eiropas Kopienu tiesa sniedz nolēmumu par šo jautājumu. Savukārt šā panta trešā daļa paredz, ka, ja šādu jautājumu ierosina par lietu, ko izskata dalībvalsts tiesa, kuras lēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību sistēmu nevar pārsūdzēt, tad šai dalībvalsts tiesai ir jāvēršas Eiropas Kopienu tiesā.

Lemšanai par prejudiciālā nolēmuma „vajadzīgumu” Eiropas Kopienu tiesa nacionālajām tiesām ir devusi vadlīnijas, atbilstoši kurām ir izvērtējams, vai konkrētajā gadījumā šāds prejudiciālais nolēmums ir nepieciešams (problēma neskar Kopienas tiesības, atbilde nespēj ietekmēt lietas iznākumu, problēma ir hipotētiska). Lietā *283/81 CILFIT un Lanificio di Gavardo SpA pret Veselības ministriju [1982] ECR 3415* Eiropas Kopienu tiesa atzina, ka arī tām tiesām, kurām atbilstoši 234.panta trešajai daļai ir pienākums uzdot prejudiciālu jautājumu, ir pašām jāizvērtē, vai Eiropas Kopienu tiesas sniegtā interpretācija ir nepieciešama, lai izspriestu attiecīgo lietu (*sk. sprieduma 10.punktu*).

[9.2] Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka nav nepieciešams pēc būtības izvērtēt, vai šajā lietā ir nepieciešams Eiropas Kopienu tiesas atzinums. Konkrētajā gadījumā būtisks ir fakts, ka lietas apstākļi ir notikuši, pirms Latvija kļuva par Eiropas Savienības dalībvalsti, un strīds izšķirams, pamatojoties uz Latvijas tiesību normām.

[9.3] „Kempmayer Latvia” lūdza vērsties Eiropas Kopienu tiesā, lai tā sniedz prejudiciālu nolēmumu attiecībā uz regulu Nr.1/2003.

Akta par Čehijas Republikas, Igaunijas Republikas, Kipras Republikas, Latvijas Republikas, Lietuvas Republikas, Ungārijas Republikas, Maltas Republikas, Polijas Republikas, Slovēnijas Republikas un Slovākijas Republikas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem Līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā, 2.pantā ir minēts, ka pamatlīgumi (Eiropas Kopienas dibināšanas līgums, Eiropas Atomenerģijas kopienas dibināšanas līgums, Līgums par Eiropas Savienību) un akti, ko iestādes (t.i., iestādes, kas izveidotas ar pamatlīgumiem) un Eiropas Centrālā banka pieņēmusi pirms pievienošanās, no pievienošanās dienas ir saistoši jaunajām dalībvalstīm un piemērojami tajās atbilstīgi minētajos līgumos un šajā aktā paredzētajiem nosacījumiem.

Atbilstoši Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 249.panta otrajai daļai regula ir visās dalībvalstīs tieši piemērojams tiesību akts. Pienākumi, kas kādam subjektam izriet, vai citam piešķir tiesības, ņemot vērā regulas noteikumus, var būt juridiski saistoši tikai no dienas, kad Latvija kļuva par Eiropas Savienības dalībvalsti, t.i., 2004.gada 1.maija. Turklāt pašas regulas tekstā ir noteikts, ka to sāk piemērot ar 2004.gada 1.maiju.

[9.4] 9.3.punktā izteikto secinājumu pastiprina arī turpmāk minētie apsvērumi.

Pirms Latvijas pievienošanās Eiropas Savienībai spēkā bija Asociācijas izveidošanas līgums. Saskaņā ar šā līguma 69.pantu kā svarīgs nosacījums Latvijas ekonomiskai integrācijai Eiropas Kopienā ir minēta Latvijas pastāvošo un nākotnes tiesību normu tuvināšana Kopienas tiesību normām. Savukārt 70.pantā konkurence minēta kā viena no jomām, kurā ir veicama ātra likumu tuvināšana. Kā redzams no pašreiz spēkā esošā 2001.gada 4.oktobrī pieņemtā Konkurences likuma projektam pievienotās anotācijas, šis likumprojekts izstrādāts ar mērķi novērst iepriekš spēkā esošā Konkurences likuma nepilnības konkurences tiesību normu saskaņošanā ar atbilstošajām Eiropas Kopienu tiesību normām (*sk.*, <http://www.saeima.lv/saeima7/reg.likprj>).

Pamatā nacionālie normatīvie akti tika saskaņoti ar Eiropas Kopienas tiesību avotiem jau līdz Latvijas iestāšanās dienai Eiropas Savienībā un Konkurences likums uz to brīdi atbilda Eiropas Kopienas tiesību normām. Tomēr līdzīgos apstākļos Eiropas Kopienu tiesa lietā *C-302/04 Ynos kft pret Janos Varga [2006]* atzina, ka tās kompetencē nav sniegt prejudiciālu nolēmumu par direktīvas interpretāciju, jo lietā izskatāmie fakti ir radušies pirms valsts pievienošanās Eiropas Savienībai (*sk. sprieduma 38.punktu*).

[9.5] Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka attiecībā arī uz „Kempmayer Latvia” lūgumu, lai Eiropas Kopienu tiesai tiktu uzdots jautājums par Asociācijas izveidošanas līguma 64.panta 1. un 2.punkta un Asociāciju padomes Lēmuma Nr.5/2001 piemērošanu, pēc analogijas ar iepriekš 9.4.punktā minēto ir secināms, ka šāds jautājums nav uzdodams, jo lietā esošie fakti ir notikuši un pārkāpums konstatēts par laiku pirms Latvijas pievienošanās Eiropas Savienībai.

[9.6] Ievērojot iepriekš šajā punktā teikto, Senāta Administratīvo lietu departaments nepievienojas kasācijas sūdzības argumentam, ka, noraidot „Kempmayer Latvia” lūgumu par jautājuma uzdošanu Eiropas Kopienu tiesai, apgabaltiesa ir pārkāpusi Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 234.panta, Administratīvā procesa likuma 14.¹panta un 273.panta 5.punkta noteikumus. Departaments piekrīt kasācijas sūdzībā izteiktajam iebildumam, ka apgabaltiesa šā lūguma noraidījumu nav pamatojusi. Tomēr, ņemot vērā šajā spriedumā secināto, ka pēc būtības prejudiciāla jautājuma uzdošanai nav pamata, Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka šā iemesla dēļ apgabaltiesas spriedums nav atceļams.

[10] Kasācijas sūdzībās ir norādīts, ka apgabaltiesa pēc būtības nepareizi izsprieda lietu, atzīstot Līgumu par konkurenci ierobežojošu. Līdz ar to kasatores norāda uz materiālo tiesību normu pārkāpumiem, kad apgabaltiesa ir nepamatoti piemērojusi Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktu. Senāta Administratīvo lietu departaments nepiekrīt šim argumentam.

[10.1] Kā konstatējusi apgabaltiesa, 2002.gada 14.novembrī Digitālais centrs un „Kempmayer” noslēdza Līgumu par digitālās televīzijas izveidošanu Latvijas Republikā. Līguma ievaddaļā norādīts, ka tas noslēgts, ņemot vērā, ka Digitālais centrs izveidots vienīgi ar mērķi sagatavot un sekmīgi realizēt digitālās televīzijas projekta izpildi Latvijas Republikā, bet „Kempmayer” piekrīt un ir gatavs noslēgt Līgumu par šā projekta ieviešanu.

Apgabaltiesa un Konkurences padome pamatoti uzskatīja, ka Līgums no konkurences tiesību viedokļa vērtējams kā vertikāla vienošanās, jo ir noslēgts starp savstarpēji nekonkurējošām personām (t.i., tirgus dalībniekiem, kas darbojas dažādos tirgus posmos).

[10.2] Saskaņā ar Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktu ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās, kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, to skaitā vienošanās par darbībām (bezdarbību), kuru dēļ cits tirgus dalībnieks ir spiests

atstāt kādu konkrēto tirgu vai tiek apgrūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana kādā konkrētajā tirgū.

Konkurences padome pārsūdzētajā lēmumā norādījusi, ka šajā gadījumā saskata līdzēju (vai viena līdzēja) mērķi ierobežot konkurenci ciparu televīzijas uztvērēju tirgū Latvijā, kā sekas būtu šā tirgus aizvēršana citiem tirgus dalībniekiem. Senāta Administratīvo lietu departaments pēc būtības piekrīt šim secinājumam.

[10.2.1] Valsts radio un televīzijas centrs izstrādāja informāciju „Par ciparu virszemes apraides izveides stratēģiju Latvijā” (turpmāk – Stratēģija), pamatojoties uz koncepciju „Ciparu virszemes apraides izveide Latvijā. Attīstības stratēģija” (turpmāk – Koncepcija). 2001.gada 20.septembrī „Kempmayer” parakstīja līgumu ar Digitālo centru par konsultatīvajiem pakalpojumiem attiecībā uz digitālās televīzijas projekta izstrādi Latvijā. Kopīgi ar Digitālo centru sagatavoja Koncepcijas realizācijas kārtību.

Līguma ievaddaļā norādīts, ka Digitālais centrs, pamatojoties uz „Kempmayer” ieteikumiem par digitālās televīzijas izveidei nepieciešamajiem pasākumiem un „Kempmayer” kā Digitālā centra konsultanta noteiktajiem šā Līguma principiem, vēlas uzdot „Kempmayer” realizēt digitālās televīzijas projekta ieviešanu Latvijas Republikā, vienlaikus „Kempmayer” uzņemoties atbildību par tā izvēlēto darbību atbilstību Koncepcijai.

Atbilstoši Līguma 1.1.punktam par digitālās televīzijas izveidošanu uzskatāma digitālās televīzijas uztveršanas nodrošināšana ne mazāk kā 800 000 māsaimniecībām Latvijas Republikā, kas tiktu realizēta ciparu virszemes apraides veidā, izmantojot Digitālā centra un Valsts radio un televīzijas centra analogā apraides tīkla infrastruktūru. Saskaņā ar Līguma 2.1.punktu „Kempmayer” apņēms piecu gadu laikā veikt Koncepcijā paredzētās darbības attiecībā uz digitālās televīzijas izveidošanu.

Pamatojoties uz Līguma 3.1.punktu, „Kempmayer” apņēms vadīt un uzraudzīt visu Koncepcijā norādīto digitālās televīzijas izveidošanas darbu izpildi, kā arī izvēlēties un pasūtīt un/vai izgatavot visus nepieciešamos tehniskos līdzekļus, iekārtas un aparatūru (antenas, fīderus, ciparu uztvērējus un jebkuru citu nepieciešamo tehnisko nodrošinājumu); apņēms izvēlēties, pasūtīt un/vai izveidot atbilstošo programmnodrošinājumu kvalitatīvai digitālās televīzijas darbībai Latvijas Republikā; apņēms uzstādīt piegādātās antenas un fīderus Digitālā centra sagatavotajās un norādītajās vietās, veikt visu piegādāto līdzekļu un aparatūras programmnodrošinājuma instalāciju, uzstādīšanu un palaišanu; nepieciešamības gadījumā brīvi vienpusēji izvēlēties atbilstošās kvalifikācijas apakšuzņēmējus un/vai speciālistus, koordinējot to darbību šā Līguma izpildē.

Līguma 4.punktā atrunājot cenu, nav nosaukta ciparu uztvērēju cena, bet gan cena par vienas mājsaimniecības pieslēgšanu.

Līguma 10.4.punktā atrunājot atbildību, ir paredzēts, ka gadījumā, ja Digitālais centrs bez iepriekšējas „Kempmayer” rakstveida piekrišanas saņemšanas Līguma darbības laikā paraksta līgumus ar trešām personām attiecībā uz jebkāda veida saistību uzņemšanos digitālās televīzijas sistēmas izveidošanai, ieviešanai, darbībai, vai ar digitālo televīziju saistītās aparatūras, tajā skaitā ciparu uztvērēju, iegādei vai uzstādīšanai Latvijas Republikā, tad Digitālais centrs vienas nedēļas laikā maksā „Kempmayer” līgumsodu 10 procentu apmērā no tās Līguma summas, kas atbilst tam pielikumā Nr.4 paredzētajam posmam, kurā tika veikts šāds Digitālā centra pārkāpums.

[10.2.2] Stratēģijas 3.5.punktā analizējot iespējamos ciparu televīzijas signāla uztvērēju izplatīšanas modeļus, par piemērotāko Latvijai atzīts valsts subsīdiju modelis. Realizējot šo modeli, valsts pilnībā vai daļēji no budžeta subsidētu ciparu uztvērēju iegādi, norādot, ka, piemēram, skatītājs maksā mazu daļu, bet pārējos 70 procentus sedz valsts. Valsts subsīdiju vietā varētu tikt izmantota Valsts radio un televīzijas centra un Digitālā centra peļņa. Arī Digitālā centra biznesa plāna „Ciparu televīzijas apraides tīkla izveidošana” 6.punktā norādīts, ka tiek apsvērta iespēja stimulēt pieprasījumu pēc digitālās televīzijas, piedāvājot no Digitālā centra līdzekļiem subsīdijas patērētājiem digitālo uztvērēju iegādei. Biznesa plāna 6.2.punktā ietverts arī jau Stratēģijā minētais modelis par dotāciju 70 procentu apmērā no uztvērēju cenas.

[10.2.3] No iepriekš šajā punktā minētajiem Līguma noteikumiem secināms, ka „Kempmayer” faktiski tika radīta ekskluzīva iespēja pilnībā realizēt projektu par digitālās televīzijas ieviešanu Latvijā. Ekskluzivitāte var tik konstatēta divējādi - gan attiecībā uz digitālās televīzijas ieviešanas pakalpojumiem (nepieciešamo tehnisko un intelektuālo aprīkojumu, kas nodrošina ciparu televīzijas signāla raidīšanu un uztveršanas iespējas katrā no 800 000 mājsaimniecībām, un ar to saistītajiem pakalpojumiem) un uztveršanas līdzekļiem (individuālajiem digitālās televīzijas signāla uztveršanas līdzekļiem), gan arī attiecībā uz teritoriju (faktiski visu Latvijas Republikas teritoriju, uz ko norāda Līgumā minētais mājsaimniecību skaits, kā arī Digitālā centra biznesa plāna 4.2.punktā minētais, ka pēc digitālās televīzijas ieviešanas pabeigšanas ciparu apraides tīkls pārklās 97 procentus no Latvijas teritorijas). Turklāt, saskaņā ar Līguma pielikumu Nr.4 darbu izpilde ir paredzēta lielā tempā un apjomos, jau pirmajā posmā (līdz 2004.gada 1.janvārim) paredzot Rīgas pilsētas un Rīgas rajona digitālās televīzijas uztveršanas tīkla izveidošanu un ciparu uztvērēju piegādi 300 000 mājsaimniecībām.

Digitālā centra izvēle lielā mērā subsidēt ciparu uztvērēju iegādi ļauj secināt, ka tie tiktu realizēti par būtiski zemāku cenu, nekā tirgus cena. Senāta Administratīvo lietu departaments šo apstākli kopsakarā ar Līguma priekšmetu par digitālās televīzijas ieviešanu Latvijā, ciparu uztvērēju skaitu (800 000), Līguma 4.punkta nosacījumiem par atlīdzību par vienas mājsaimniecības pieslēgšanu, Līguma 10.4.punktu par atbildību trešo personu piesaistē vērtē kā ar mērķi konkurenci ciparu uztvērēju tirgū Latvijas teritorijā būtiski ierobežojošu, kā rezultātā citi tirgus dalībnieki būtu spiesti konkrēto tirgu atstāt un tiktu izslēgta jaunu tirgus dalībnieku ienākšana.

Apgabaltiesa ir pamatoti atzinusi par tiesisku Konkurences padomes 2004.gada 7.jūnija lēmumu Nr.E02-45, ar kuru konstatēts Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta pārkāpums.

[10.3] Senāta Administratīvo lietu departaments par nepamatotu atzīst „Kempmayer Latvia” kasācijas sūdzības argumentu, ka vertikālās vienošanās nekad nevar būt konkurenci ierobežojošas pēc to mērķa. Šīs trešās personas ieskatā šādas vienošanās vienmēr vērtējamas pēc to faktiskajām vai iespējamajām sekām. Administratīvo lietu departamenta ieskatā nav pamata sašaurināti piemērot Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktu, no kura izriet, ka aizliegtas ir arī vertikālās vienošanās, ja tās notikušas ar mērķi ierobežot, kavēt vai deformēt konkurenci. Lai gan konkurences tiesībās ir izteikts vispārējs pieņēmums, ka vertikālās vienošanās parasti tiek analizētas no seku viedokļa, tas neizslēdz iespēju konstatēt, ka atsevišķos gadījumos vertikālā vienošanās ir konkurenci ierobežojoša, ņemot vērā tās mērķi (*sk., R.Whish Competition Law, Third Edition, Butterworths, 1993, 204.lpp.; A.Jones, B.Sufrin EC Competition Law, Text, Cases and Materials, Second Edition, Oxford University Press, 2004, 158, 191.-201.lpp.*). Eiropas Kopienu tiesa lietās 56 un 58/64 *Établissements Consten S.q.R.L. un Grundig-Verkaufs-GmbH pret Eiropas Komisiju [1966] ECR 299* atzina, ka Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta pirmā daļa attiecas arī uz vienošanos starp tirgus dalībniekiem dažādos posmos (tātad – vertikāla vienošanās), kas var ietekmēt tirdzniecību starp dalībvalstīm, un tajā pat laikā, kura atbilstoši tās mērķim vai sekām ir konkurenci kavējoša, ierobežojoša vai deformējoša.

[10.4] Kā lietās 29 un 30/83 *Compagnie Royale Asturienne de Mines SA un Rheinzink GmbH pret Eiropas Komisiju [1984] ECR 1679* norādījusi Eiropas Kopienu tiesa, Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta pirmās daļas izpratnē „mērķis” nenozīmē dalībnieku subjektīvo attieksmi, bet gan attiecīgās vienošanās objektīvu nozīmi un nolūku tajā ekonomiskajā kontekstā, kādā to ir domāts īstenot. Eiropas Kopienu tiesa vairākkārt ir atzinusi, ka attiecībā uz minētās tiesību normas piemērošanu

saistībā ar tādu vienošanos, kas nav konkurenci ierobežojoša, kavējoša vai deformējoša saskaņā ar tās mērķi, ir tālāk jāizvērtē vienošanās sekas no konkrētā tirgus un ekonomiskā viedokļa. Šāds atzinums izteikts, piemēram, lietā *56/65 Société La Technique Minière pret Maschinenbau Ulm GmbH [1966] ECR 234*. Tātad parasti gadījumā, ja ir konstatēts, ka vienošanās ir konkurenci ierobežojoša saskaņā ar tās mērķi, izvērtējumu no seku viedokļa var neveikt.

Tā kā Eiropas Kopienas dibināšanas līguma noteikumi attiecībā uz konkurenci tika iestrādāti Latvijas Konkurences likumā, tad līdzīgie šā likuma noteikumi būtu piemērojami atbilstoši attiecīgo Eiropas Kopienas dibināšanas līguma noteikumu interpretācijai.

[10.5] Ievērojot iepriekš šajā punktā teikto, Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka nav atsevišķi jāizvērtē pārējie kasācijas sūdzību argumenti par materiālo tiesību normu piemērošanu, jo tie nevar ietekmēt lietas iznākumu pēc būtības.

[11] Ievērojot arī šā sprieduma 9.punktā minēto, ir noraidāms abu kasācijas sūdzību arguments, ka ne Konkurences padome, ne apgabaltiesa šajā lietā nav piemērojušas Eiropas Kopienas tiesību normas, un līdz ar to ir pārkāpts Administratīvā procesa likuma 15.pants (par to, ka iestāde un tiesa administratīvajā procesā piemēro cita starpā arī Eiropas Kopienas tiesību normas).

[11.1] Pienākums piemērot Eiropas Kopienas tiesību normas Konkurences padomei un tiesai radās tikai ar Latvijas pievienošanās dienu Eiropas Savienībai – no 2004.gada 1.maija. Lemjot lietās par apstākļiem, kas notika, pirms Latvija kļuva par Eiropas Savienības dalībvalsti, tiesa, ņemot vērā nacionālo un Eiropas Kopienas tiesību normu saskaņotību, var Eiropas Kopienas tiesas praksi izmantot nacionālo tiesību normu interpretēšanā. Šādās lietās tā ir tiesas tiesība, nevis pienākums.

[11.2] Konkrētajā gadījumā, lai arī Konkurences padomes lēmums ir pieņemts 2004.gada 7.jūnijā (t.i., pēc Latvijas pievienošanās Eiropas Savienībai), lietas apstākļi notika un Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā noteiktās aizliegtās vienošanās pārkāpums ir konstatēts attiecībā uz laiku pirms 2004.gada 1.maija. Senāta Administratīvo lietu departaments nepiekrīt „Kempmayer Latvia” kasācijas sūdzības argumentam, ka Eiropas Kopienas tiesību piemērošana ir jāvērtē nevis uz pārkāpuma izdarīšanas laiku, bet gan uz laiku, kad tika izdots pārsūdzētais administratīvais akts. Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta piemērošanā būtiski ir faktiskie apstākļi – brīdis, par kuru ir konstatēts aizliegtās vienošanās pārkāpums, nevis iestādes lēmuma pieņemšanas datums. Apgabaltiesa pamatoti norādīja spriedumā, ka

Konkurences padome būtu tiesīga realizēt regulā Nr.1/2003 paredzētās pilnvaras, ja konkurences tiesību pārkāpums būtu noticis vai turpinājies pēc 2004.gada 1.maija.

[11.3] Līdz ar to Senāta Administratīvo lietu departaments nepiekrīt kasatorei, ka Konkurences padomei un tiesai bija pienākums piemērot Konkurences likuma 11.pantu saskaņā ar Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.pantu, jo tā ir noteikts regulā Nr.1/2003.

Tajā pat laikā, kā jau secināts šā sprieduma 9.4.punktā, Konkurences likums ar Eiropas Kopienas tiesību normām faktiski bija saskaņots jau pirms 2004.gada 1.maija (arī laikā, kad Digitālais centrs un „Kempmayer” noslēdza Līgumu). Apgabaltiesa konstatēja, ka Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkts ir analogs Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta pirmajai daļai, un pamatoti savā spriedumā varēja atsaukties uz Eiropas Kopienu tiesas un Eiropas Kopienu Pirmās instances tiesas nolēmumiem.

[12] Senāta Administratīvo lietu departaments iepriekš atzina, ka Eiropas Kopienas tiesību normas šajā lietā nebija obligāti piemērojamas, jo lietas faktiskie apstākļi notika un pārkāpums fiksēts par laiku, kad Latvija vēl nebija kļuvusi par Eiropas Savienības dalībvalsti.

Konkurences padome secināja, ka pārkāpums noticis no 2002.gada 14.novembra (kad tika noslēgts Līgums) līdz 2003.gada 10.septembrim (kad Digitālais centrs paziņoja „Kempmayer” par saistību izpildes apturēšanu). Apgabaltiesa šim secinājumam piekrita un arī Senāta Administratīvo lietu departaments atbalsta šo viedokli.

Ja viens no līguma dalībniekiem paziņo otram, ka turpmāk saistībā ar noslēgto līgumu neveiks nekādus pasākumus, tad no konkurences tiesību viedokļa nevar uzskatīt, ka pēc būtības tiek turpināta no šā līguma izrietošā konkurences ierobežošana. Līdz ar to konstatējams, ka šādos apstākļos konkurences tiesību pārkāpums vairs netiek turpināts.

[13] Senāta Administratīvo lietu departaments noraida abās kasācijas sūdzībās minēto argumentu, ka Konkurences padome ir rīkojusies *ultra vires*, jo tai nav tiesību ar savu lēmumu atzīt kādu līgumu par spēkā neesošu, t.i., piemērot civiltiesiskas sankcijas.

Apgabaltiesa ir secinājusi, ka „Kempmayer” darbībās, noslēdzot Līgumu ar Digitālo centru daļā par ciparu uztvērēju piegādi, ir konstatējams Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punktā minētā pārkāpuma sastāvs. Saskaņā ar šo tiesību normu ir aizliegtas un kopš noslēgšanas brīža spēkā neesošas tirgus dalībnieku vienošanās,

kuru mērķis vai sekas ir konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana Latvijas teritorijā, to skaitā vienošanās par darbībām (bezdarbību), kuru dēļ cits tirgus dalībnieks ir spiests atstāt kādu konkrēto tirgu vai tiek apgrūtināta potenciāla tirgus dalībnieka iekļūšana kādā konkrētajā tirgū.

No 11.panta pirmās daļas 7.punkta redakcijas izriet, ka gadījumā, ja tiek konstatēts, ka starp tirgus dalībniekiem ir bijusi šajā tiesību normā minētā aizliegtā vienošanās, šāda vienošanās nav spēkā *ex lege* (t.i., uz likuma pamata). Turklāt, tiesību norma paredz, ka šāda vienošanās nav spēkā jau kopš tā brīža, kad bijusi noslēgta. Apstāklim, vai Konkurences padome šo konstatējumu tiešā tekstā ieraksta savā lēmumā, nav juridiskas nozīmes, jo, kā jau minēts, sekas iestājas uz likuma, nevis iestādes lēmuma pamata. Līdz ar to nav pamatots apgalvojums, ka ir piemērotas civiltiesiskas sankcijas.

Ņemot vērā minēto, nav pamata uzskatīt, ka apgabaltiesai attiecībā uz Konkurences padomes lēmuma lemjošās daļas 2.punktu (atbilstoši kurai Līgums daļā par ciparu uztvērēju piegādi atzīts par spēkā neesošu) bija jāpiemēro Administratīvā procesa likuma 74.panta pirmās daļas noteikumi, saskaņā ar kuriem administratīvais akts nav spēkā, ja to ir izdevusi iestāde, kurai konkrētā administratīvā akta izdošana nav piekritīga.

[14] Senāta Administratīvo lietu departaments noraida arī trešās personas „Kempmayer Latvia” kasācijas sūdzībā izteikto argumentu, ka nav saprotams, kādā daļā apgabaltiesa un Konkurences padome ir atzinušas Līgumu par konkurenci ierobežojošu, jo Līgumā nav īpaši izdalīta daļa par ciparu uztvērēju piegādi.

No Administratīvās apgabaltiesas sprieduma izriet, ka Konkurences padome ir pamatoti secinājusi, ka šajā lietā konkrētās preces tirgus ir ciparu uztvērēju piegāde. Identificējusi konkrētās preces tirgu, Konkurences padome, izvērtējot Līguma atbilstību Konkurences likuma normām, analizēja Līgumu konkrētā tirgus kontekstā. Tas apstāklis, ka Līgumā nav īpaši uzsvērtā daļa par ciparu uztvērēju piegādi, neizslēdz iespēju iestādei šādu konkrētās preces tirgu identificēt un analizēt. Šajā daļā iestāde pieņem lēmumu.

Minēto secinājumu apstiprina Eiropas Kopienu tiesas atzītais, skaidrojot Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta (kas reglamentē aizliegtās vienošanās) otrās daļas noteikumus, kas paredz, ka automātiski nav spēkā visi nolīgumi vai lēmumi, kas ir aizliegti saskaņā ar šo pantu. Lietā *56/65 Société La Technique Minière pret Maschinenbau Ulm GmbH [1966] ECR 234* Eiropas Kopienu tiesa atzina, ka noteikums

par automātisku spēkā neesamību attiecas uz tām vienošanās daļām, kuras atbilstoši Eiropas Kopienas dibināšanas līguma 81.panta pirmajai daļai ir uzskatāmas par aizliegtām. Vienošanās kopumā ir spēkā neesoša, ja aizliegtos nosacījumus nevar atdalīt no pārējā līguma teksta.

Tātad, lai arī tiesību norma ir formulēta, vārdiski aptverot visu vienošanos, konkrētās lietas kontekstā būtiska ir tā vienošanās daļa, attiecībā uz kuru ir konstatēts konkurences tiesību pārkāpums. Senāta Administratīvo lietu departamenta ieskatā šādi ir piemērojamas arī attiecīgās Konkurences likuma normas.

[15] Kasācijas sūdzībās norādīta virkne procesuālo tiesību normu pārkāpumu, kad apgabaltiesas rīcība, neatliekot lietas izskatīšanu un pabeidzot to, kasācijas sūdzību iesniedzēju ieskatā ir novedusi pie lietas nepareizas izspiešanas. Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka šie kasācijas sūdzību argumenti nav apmierināmi un līdz ar to nerada pamatu apgabaltiesas sprieduma atcelšanai.

[15.1] Kasācijas sūdzību iesniedzējas uzskata, ka, izskatot lietu bez pieteicējas pārstāvja, apgabaltiesa ir liegusi viņam realizēt Administratīvā procesa likuma 145.pantā paredzētās tiesības izteikt savu viedokli tiesas sēdē un piedalīties pierādījumu iesniegšanā, līdz ar to pārkāpjot likuma „Par tiesu varu” 24.pantā noteikto pušu līdztiesības principu un Administratīvā procesa likuma 14.¹pantā noteikto procesuālā taisnīguma principu.

Administratīvā procesa likuma 268. un 269.pants reglamentē gadījumus, kādos tiesa atliek lietas izskatīšanu. 268.pantā minēti gadījumi, kurus konstatējot, tiesai ir pienākums atlikt lietas izskatīšanu. Savukārt 269.pants atstāj tiesas kompetencē, ievērojot konkrētos apstākļus, izlemt jautājumu par lietas izskatīšanas atlikšanu. Atbilstoši šai normai tiesa var nolemt, ka lietas izskatīšana ir atliekama, ja vēl nepieciešams vākt pierādījumus vai arī nepieciešams uzklaut tiesas sēdē procesa dalībnieku, kuram ir paziņots par tiesas sēdi, bet kurš uz to nav ieradies. Pirms jautājuma izlemšanas tiesa uzklausa citu procesa dalībnieku viedokli par iespējamību izskatīt lietu, tomēr šis viedoklis tiesai nav saistošs. Kā jau minēts, likumdevējs ar attiecīgo tiesību normu šā jautājuma izlemšanu atstājis tikai un vienīgi tiesas kompetencē.

Konkrētajā gadījumā pieteicējas pārstāvis dienu pirms tiesas sēdes iesniedza tiesai lūgumu atlikt lietas izskatīšanu sakarā ar viņa saslimšanu. Šādā gadījumā tiesai atbilstoši Administratīvā procesa likuma 269.panta 1.punktam bija jālemj, vai lietu ir iespējams izskatīt sakarā ar procesa dalībnieka neierašanos. Kā redzams no tiesas sēdes

protokola, Administratīvā apgabaltiesa šo lūgumu apsprieda un atzina, ka lietu ir iespējams izskatīt bez „Kempmayer” pārstāvja piedalīšanās.

Līdz ar to Senāta Administratīvo lietu departaments nekonstatē, ka apgabaltiesa, izskatot lietu bez pieteicējas (juridiskas personas, kura savu viedokli paudusi gan pieteikumā, gan apelācijas sūdzībā) pārstāvja piedalīšanās, būtu pieļāvusi procesuālo tiesību normu pārkāpumus.

[15.2] Ņemot vērā, ka uz apgabaltiesas sēdi nebija ieradies „Kempmayer” pārstāvis, tiesa bez viņa viedokļa uzklausišanas izlēma divus „Kempmayer Latvia” pieteiktos lūgumus (par jautājuma uzdošanu Eiropas Kopienų tiesai prejudiciāla nolēmuma sniegšanai un pierādījumu vākšanu). Kasācijas sūdzībās minēts, ka līdz ar to pārkāpts Administratīvā procesa likuma 220.pants, atbilstoši kuram tiesa pieteiktos lūgumus izlemj pēc pārējo administratīvā procesa dalībnieku uzklausišanas.

Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka minētā tiesību norma paredz noklausīties klātesošos procesa dalībniekus. Pretējā gadījumā šī norma var tikt izmantota, lai nepamatoti novilcinātu lietas izskatīšanu. Turklāt, jāņem vērā, ka, izlemjot pieteiktos lūgumus, citu procesa dalībnieku izteiktie viedokļi attiecībā uz šo lūgumu apmierināšanu tiesai nav saistoši. Tiesas kompetencē ir izlemt, vai lietas izskatīšanai ir nepieciešams apmierināt lūgumus vai tie ir noraidāmi. Ja persona uzskata, ka lūgums noraidīts nepamatoti, tā var norādīt uz šo apstākli, pārsūdzot tiesas nolēmumu.

Ņemot vērā minēto, Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst šo kasācijas sūdzību argumentu par nepamatotu.

[15.3] „Kempmayer Latvia” kasācijas sūdzībā norādīts, ka apgabaltiesa pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 61.pantu, jo noraidījusi šīs trešās personas pārstāvja tiesas sēdē izteikto lūgumu atlikt lietas izskatīšanu, lai viņš varētu iepazīties ar lietas materiāliem.

Saskaņā ar minēto tiesību normu administratīvā procesa dalībniekam ir tiesības iepazīties ar lietu un izteikt savu viedokli jebkurā procesa stadijā. Šī ir procesa dalībnieka tiesība, lai varētu iepazīties ar visiem lietā esošajiem materiāliem, tajā skaitā citu procesa dalībnieku viedokļiem, dalībnieku iesniegtajiem vai tiesas savāktajiem pierādījumiem, un sagatavot savu viedokli par tiem. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 14.¹pantā nostiprinātajam procesuālā taisnīguma principam visiem procesa dalībniekiem ir jābūt iespējai pienācīgi sagatavoties un izteikt savu viedokli. Tajā pašā laikā 148.panta otrā daļa noteic, ka administratīvā procesa dalībniekam savas tiesības ir jāizmanto godprātīgi.

Kā redzams no lietas materiāliem, apelācijas tiesvedība tika ierosināta un tiesas sēde uz 2005.gada 9.novembri tika noteikta ar tiesneša 2005.gada 16.jūnija lēmumu. Pavēstes par tiesas sēdi procesa dalībniekiem tika nosūtītas 2005.gada 7.oktobrī. Trešā persona „Kempmayer Latvia” to saņēma 2005.gada 10.oktobrī. Tiesas sēdes protokolā fiksēts viens no „Kempmayer Latvia” pārstāvja izteiktajiem lūgumiem atlikt lietas izskatīšanu sakarā ar to, ka viņš nav iepazinies ar lietas materiāliem. Lai to izdarītu, pārstāvis minēja, ka viņam nepieciešama nedēļa laika.

Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka personai ir jārespektē tiesneša lēmums attiecībā uz laiku, kad ir noteikta lietas izskatīšana, un jāpieliek visas pūles, lai lēmumu pildītu. Tajā skaitā, juridiskajai personai būtu savlaicīgi jāizvēlas persona, kuru tā pilnvaro sevi pārstāvēt. „Kempmayer Latvia” pilnvaroja zvērinātu advokātu R.B. pārstāvēt to tiesu iestādēs 2005.gada 8.novembrī, t.i., dienu pirms lietas izskatīšanas Administratīvajā apgabaltiesā. Trešā persona „Kempmayer Latvia” ir iesaistījusies šajā lietā pirmās instances tiesā saskaņā ar Administratīvās rajona tiesas tiesnešu 2004.gada 13.decembra lēmumu. Tai bija savlaicīgi zināms gan pieteikuma, gan lietā iesniegto paskaidrojumu, gan apelācijas sūdzības saturs, jo gan rajona tiesa, gan apgabaltiesa šos dokumentus šai trešajai personai nosūtīja. Nav konstatējami objektīvi šķēršļi, ka „Kempmayer Latvia” nebija iespēja sagatavoties tiesas sēdei un savlaicīgi pilnvarot pārstāvi. Līdz ar to Senāta Administratīvo lietu departaments nepievienojas kasācijas sūdzības argumentam par Administratīvā procesa likuma 61.panta pārkāpumu.

Iepriekš minēto argumentu dēļ ir noraidāms arī „Kempmayer Latvia” iebildums, ka apgabaltiesa pabeidza lietas izskatīšanu pēc būtības, lai gan šīs trešās personas pārstāvis tam iebildis, kā iemeslu norādot, ka viņam nav zināmi lietas materiāli.

[15.4] „Kempmayer Latvia” kasācijas sūdzībā minēts, ka, noraidot tās lūgumu par pierādījumu savākšanu, apgabaltiesa pārkāpusi likuma „Par tiesu varu” 17.panta pirmo daļu un Administratīvā procesa likuma 103.pantu, 107.panta ceturto daļu un 150.panta ceturto daļu. Kasācijas sūdzības iesniedzējas ieskatā apgabaltiesai bija jāatliek lietas izskatīšana un jānoskaidro, kādu informāciju pirms lēmuma pieņemšanas Tieslietu ministrija sniedza Konkurences padomei. Tādējādi trešās personas ieskatā varētu pārliecināties, vai pārsūdzētajā lēmumā ir pareizi norādīts, ka lietu Konkurences padome ir ierosinājusi pēc savas iniciatīvas, vai arī šāds lēmums pieņemts pēc valsts pārvaldes iestāžu norādījuma.

Trešā persona norāda uz Konkurences padomes priekšsēdētāja intervijā Latvijas Televīzijas 1.programmas raidījumā „100.pants” minēto, ka izmeklēšana šajā lietā uzsākta, jo no Tieslietu ministrijas saņemta informācija, ka starp Digitālo centru un

„Kempmayer” noslēgtais līgums var saturēt noteikumus, kuri nav atbilstoši Konkurences likumam. „Kempmayer Latvia” norāda, ka saskaņā ar Konkurences likuma 8.panta sesto daļu norādījumus par lietas izpēti uzsākšanu konkrētajā gadījumā Konkurences padomes priekšsēdētājam un tās locekļiem nevar dot ne Ministru kabinets, ne ekonomikas ministrs, ne citas personas.

Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesa pamatoti nav izprasījusi ne minēto informāciju, ne arī minēto Konkurences padomes priekšsēdētāja intervija ierakstu. Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 149.pantu pierādījumi administratīvajā lietā ir ziņas par faktiem, uz kuriem pamatoti administratīvā procesa dalībnieku prasījumi un iebildumi, kā arī ziņas par citiem faktiem, kuriem ir nozīme lietas izspriešanā.

Konkurences padome ierosināja lietu un uzsāka izpēti par Līguma atbilstību Konkurences likuma normām 2003.gada 8.augustā, kad padomes lēmumu pieņemšanas procesu reglamentēja Ministru kabineta 2003.gada 29.aprīļa noteikumi Nr.224 „Konkurences padomes lēmumu pieņemšanas kārtība”. Atbilstoši šo noteikumu 2.punktam pamats lietas ierosināšanai par Konkurences likuma iespējamo pārkāpumu bija tās personas iesniegums, kura pamatoti ieinteresēta Konkurences likuma pārkāpuma novēršanā, Konkurences padomes iniciatīva vai citas institūcijas ziņojums. Ierosinot lietu, Konkurences padome norāda vienu no minētajiem procesuālajiem pamatiem. Apstākļi, ka pirms lietas ierosināšanas ir saņemta informācija no kādas valsts pārvaldes iestādes, neizslēdz iespēju padomei secināt, ka ir ierosināma lieta. Procesuāli lieta tiek ierosināta pēc Konkurences padomes iniciatīvas.

Turklāt, kā izriet no Konkurences padomes pārstāvja tiesas sēdē teiktā, Konkurences padomes rīcībā nav šīs lietas ietvaros saņemtas informācijas no Tieslietu ministrijas. Savukārt Konkurences padomes priekšsēdētāja intervijas izprasīšanai nav pamata, jo tai nav nozīmes konkrētās lietas izspriešanā.

[16] Senāta Administratīvo lietu departaments nepievienojas „Kempmayer Latvia” kasācijas sūdzībā ietvertajam argumentam, ka apgabaltiesa ir pārkāpusi procesuālo tiesību normas attiecībā uz pierādījumu novērtēšanu.

[16.1] Ņemot vērā šā sprieduma 15.4.punktā minēto, par nepamatotu atzīstams kasatores iebildums, ka apgabaltiesas spriedumā (9.3.punktā), nepārbaudot „Kempmayer Latvia” sniegto informāciju, nepareizi norādīts, ka Konkurences padome lietu ierosinājusi pēc savas iniciatīvas.

Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst par pamatotu kasācijas sūdzības argumentu, ka apgabaltiesa nepamatoti konstatējusi, ka lietā nav strīda par apstākli attiecībā uz lietas ierosināšanu pēc Konkurences padomes iniciatīvas, jo tiesas sēdē „Kempmayer Latvia” pārstāvis apšaubīja šo apstākli. Tajā pat laikā šis apstāklis nav uzskatāms par tādu, kas varētu būt par pamatu sprieduma atcelšanai. Atbilstoši šā sprieduma 15.4.punktā minētajam „Kempmayer Latvia” lūgums šā fakta noskaidrošanai nebija pamatots un norādītie pierādījumi nevarēja ietekmēt lietas izspriešanu pēc būtības.

[16.2] Kasācijas sūdzībā ir pareizi norādīts, ka apgabaltiesa sprieduma 10.punktā, konstatējot apstākļus, par kuriem lietā nav strīda, ir neprecīzi atsaukusies uz sprieduma 8.punktu. Konkrētie apstākļi ir konstatēti sprieduma 9.punktā. Tomēr kā kasācijas sūdzības arguments par apgabaltiesas sprieduma nepamatotību tas ir noraidāms, jo nepārprotami šī ir apgabaltiesas pārrakstīšanās kļūda, par kuru savus iebildumus kasatore varēja minēt, izmantojot Administratīvā procesa likuma 260.pantā paredzētās tiesības iesniegt pieteikumu par pārrakstīšanās kļūdas labošanu.

[16.3] Attiecībā uz kasācijas sūdzībās norādīto, ka apgabaltiesa spriedumā nav sniegusi konkrēto lietas apstākļu analīzi, Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka apgabaltiesas spriedums nav pietiekoši motivēts. Tomēr apgabaltiesas spriedums, ar kuru pārsūdzētais Konkurences padomes lēmums atzīts par tiesisku, ir pareizs pēc būtības. Tādēļ, ņemot vērā, ka šajā lietā nav jāiegūst papildu pierādījumi, balstoties uz procesuālās ekonomijas principu, Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka šā iemesla dēļ apgabaltiesas spriedums šajā lietā nav atceļams.

[17] Senāta Administratīvo lietu departaments nepiekrīt „Kempmayer Latvia” kasācijas sūdzības argumentam, ka apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 250.panta otrās daļas noteikumus. Norādot uz šīs tiesību normas pārkāpumu, kasatore apgalvo, ka apgabaltiesa sprieduma 19.punktā minēto ir pamatojusi ar apstākļiem, uz kuriem Konkurences padome sava administratīvā akta pamatojumā nebija atsaukusies.

Saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 250.panta otro daļu tiesa, vērtējot administratīvā akta tiesiskumu, ņem vērā tikai tos apstākļus, uz kuriem iestāde ir atsaukusies administratīvā akta pamatojumā. Atbilstoši šai tiesību normai tiesai konkrētajā lietā vajadzēja vērtēt, vai pamatoti, ņemot vērā Konkurences padomes konstatētos apstākļus, padome ir secinājusi, ka ir noticis Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta pārkāpums.

Sava sprieduma 19.punktā apgabaltiesa izvērtēja, vai ir pamatots pieteikumā ietvertais arguments par to, ka Konkurences padome nepamatoti nepiemēroja Eiropas Kopienas tiesības un pieņēma lēmumu, kas ir pretrunā Eiropas Kopienas tiesībām. Apgabaltiesa konstatēja, ka starp Digitālo centru un „Kempmayer” noslēgtais Līgums neatbilst Eiropas Komisijas noteiktajiem kritērijiem, lai varētu secināt, ka ir notikusi tirdzniecība starp dalībvalstīm. Līdz ar to apgabaltiesa atzina, ka vienošanās, kas neietekmē tirdzniecību starp dalībvalstīm un nav skatāma saskaņā ar Eiropas Kopienas tiesību aktiem konkurences jomā, var tikt skatīta nacionālo konkurenci reglamentējošo normatīvo aktu ietvaros, ja konkurences kavēšana, ierobežošana vai deformēšana rodas vai var rasties nacionālajā līmenī.

Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka tas apstāklis, ka apgabaltiesa sprieduma 19.punktā izdarītā secinājuma pamatošanai izmantoja faktus, kas nav minēti Konkurences padomes lēmumā, neliecina par Administratīvā procesa likuma 250.panta otrās daļas pārkāpumu. Šajā sprieduma punktā apgabaltiesa nevis izmantoja papildu argumentus iestādes lēmuma pamatošanai, bet gan analizēja pieteicējas apgalvojumu par to, kādus apsvērumus iestādei vajadzēja savā lēmumā ietvert, bet ko tā nav darījusi.

[18] „Kempmayer Latvia” kasācijas sūdzībā norādīts uz Administratīvā procesa likuma 302.panta (neminot konkrētu panta daļu) pārkāpumu, jo šīs trešās personas ieskatā apgabaltiesa nav vērtējusi apelācijas sūdzības argumentu par to, ka pārsūdzētajā lēmumā Konkurences padome nav argumentējusi, kāpēc, izskatot lietu, nav piemērota Lēmuma Nr.5/2001 2. – 6.pantā noteiktā procedūra.

Apgabaltiesa spriedumā nav izvērtējusi minēto apelācijas sūdzības argumentu. Tomēr šis apstāklis nenozīmē, ka apgabaltiesa ir pārkāpusi Administratīvā procesa likuma 302.panta pirmās daļas noteikumus, atbilstoši kuriem apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā. Atbilstoši apelācijas sūdzībai pieteicēja pārsūdzēja Administratīvās rajona tiesas spriedumu pilnā apjomā un lūdza atcelt Konkurences padomes lēmumu. Šā lūguma izlemšanā apgabaltiesai nebija pienākuma analizēt visus apelācijas sūdzības argumentus, bet tikai būtiskos, kas varēja ietekmēt lietas izspriešanu pēc būtības. Senāta Administratīvo lietu departaments uzskata, ka konkrētā apelācijas sūdzības argumenta neizvērtēšana nevarēja novest pie cita lietas iznākuma turpmāk minēto iemeslu dēļ.

Kā norādīts Lēmuma Nr.5/2001 2.pantā, lietas par Asociācijas izveidošanas līguma 64.panta pārkāpumiem, kas varētu ietekmēt gan Kopienas, gan Latvijas tirgu un kuru izskatīšana var būt abu konkurences institūciju kompetencē, tiek izskatītas Eiropas

Komisijā un Latvijas Konkurences padomē. Gan no šīs normas, gan arī Asociācijas izveidošanas līguma 64.panta secināms, ka Eiropas Komisijā tika izskatītas tās lietas, kuras varēja ietekmēt tirdzniecību starp Eiropas Kopienu un Latviju. Tas apstāklis, ka Konkurences padome savā lēmumā nav atrunājusi, kāpēc konkrētajā gadījumā nav uzskatāms, ka būtu piemērojama Lēmumā Nr.5/2001 noteiktā procedūra, nenorāda uz lēmuma kļūdainumu. Iestādei parasti lēmumā nav jāatspoguļo visi apsvērumi, kas nav ņemti vērā, pieņemot lēmumu, ja tie neietekmē lēmuma rezultātu pēc būtības. Konkrētajā gadījumā Senāta Administratīvo lietu departaments nekonstatē, ka apsvērumu par Lēmuma Nr.5/2001 piemērošanu neietveršana lēmumā būtu uzskatāms par apstākli, kas novedis pie Konkurences padomes lēmuma, ar kuru konstatēts nacionālās tiesību normas (t.i., Konkurences likuma 11.panta pirmās daļas 7.punkta) pārkāpums, prettiesiskuma.

[19] Ievērojot iepriekš teikto, Senāta Administratīvo lietu departaments atzīst, ka Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.novembra spriedums ir atstājams negrozīts, bet „Kempmayer” un „Kempmayer Latvia” kasācijas sūdzības ir noraidāmas.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu un 346.pantu, Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2005.gada 21.novembra spriedumu, bet Anglijas un Velsas uzņēmējsabiedrības „Kempmayer Media Limited” un sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Kempmayer Media Latvia” kasācijas sūdzības noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators *(paraksts)* N.Salienieks

senatore *(paraksts)* J.Briede

senatore *(paraksts)* D.Mita

NORAKSTS PAREIZS

Senatore

D.Mita

Rīgā 2006. gada 1. jūnijā